

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ ДО ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Лазарев О. В., Фернос Ю. І., Комісаренко Н. О.

ВСТУП

У сучасному світі, де глобалізація прискорює обмін ідеями та технологіями, професійна співпраця з іноземними партнерами стає не лише необхідністю, але й ключовим фактором для успішної діяльності в різних галузях, зокрема в сільському господарстві. Вирішальним елементом цієї співпраці є вміння ефективно спілкуватися, долаючи культурні та мовні бар'єри. Тому ми ставимо перед собою завдання розглянути компоненти готовності майбутніх фахівців аграрного профілю до іншомовної професійно орієнтованої комунікації.

Поняття іншомовної професійно орієнтованої комунікації виходить за рамки простого володіння іноземною мовою. Воно передбачає не лише знання мови, але і вміння використовувати її в контексті певної професії з урахуванням культурних та етнічних особливостей партнерів. Такий підхід стає надзвичайно важливим в контексті галузі сільського господарства, де налагодження зв'язків із міжнародними партнерами може виявитися вирішальним для розвитку та впровадження новітніх технологій та методів.

Однак для успішної співпраці з іноземними партнерами необхідно враховувати не лише мовні, а й культурні аспекти комунікативної поведінки. Національна специфіка комунікативної поведінки виявляється як у соціальній взаємодії комунікантів, так і у мовних особливостях, таких як мовні етикетні формули, невербальні засоби спілкування, вибір лексичних та граматичних засобів. Тому знання мовного етикету та особливостей невербальної поведінки стає обов'язковим компонентом мовної компетенції майбутнього фахівця аграрного профілю.

Таким чином, у нашій статті ми будемо досліджувати ключові аспекти готовності майбутніх фахівців аграрного профілю до іншомовної професійно орієнтованої комунікації, зосереджуючись на компонентах, які визначають успішну міжкультурну співпрацю у галузі сільського господарства.

1. Теоретичне обґрунтування готовності до професійно орієнтованої іншомовної комунікації майбутніх фахівців аграрного профілю.

1.1. Визначення навчальних знань та їхнє місце у освітньому процесі

Знання є критичним елементом готовності фахівців до майбутньої професійної діяльності, включаючи їхню здатність до професійного спілкування. У філософському енциклопедичному словнику¹ знання визначається як особлива форма духовного засвоєння результатів пізнання (процесу відтворення дійсності), яка характеризується усвідомленням їх істинності.

В енциклопедії сучасної України² знаходимо таке визначення: знання – сукупність відомостей, набутих у процесі повсякденного досвіду, навчання та спеціальних способів дослідження.

У довідковому виданні «Енциклопедія освіти» за загальною редакцією В. Г. Кременя також розглядається це поняття: «Знання – відображення у свідомості індивіда образів предметів і явищ об'єктивної дійсності, їх властивостей, відносин між ними й закономірностей розвитку в процесі засвоєння суспільного досвіду пізнання»³.

Навчальні знання – це упорядкована система понять, теорій та фактів, що знаходяться на початковому ступені наукового пізнання. Вони підпорядковані логічній структурі та виражені доступною мовою для майбутніх фахівців аграрного профілю. Навчальні знання представлені у навчальних текстах та у безлічі завдань, що супроводжують навчальний процес.

Ефективне навчання, засноване на сучасних знаннях та практичних вміннях, створює науковий фундамент для успішного виконання професійних обов'язків.

Це, у свою чергу, підвищує загальну готовність фахівців до роботи у своїй галузі та робить їх більш конкурентоспроможними на ринку праці. Однак варто підкреслити, що навчальні знання не є статичною величиною. Вони постійно оновлюються та розширюються, що

---

¹ Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ: Абрис, 2002. В. С. 228.

² Знання / В. С. Лісовий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] . Том 10 / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-16856>

³ Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 326.

потребує від фахівців постійного професійного розвитку. Тому університет має навчати студентів основам самоосвіти, що включає в себе навички самостійного пошуку та аналізу інформації, критичного мислення, а також уміння оцінювати та використовувати різноманітні ресурси для набуття нових знань. Окрім цього, вища освіта має сприяти стимулюванню у студентів інтересу та бажання досягати нових висот у своїй галузі.

Важливою характеристикою навчальних знань є їхня об'єктивно-суб'єктивна природа. З одного боку, вони об'єктивні, адже ґрунтуються на наукових фактах та закономірностях. Із іншого боку, у процесі засвоєння знань, вони стають суб'єктивними, адже опосередковуються особистим досвідом, розумінням та інтерпретацією студента.

Об'єктивно-суб'єктивна природа навчальних знань зумовлює їхню модифікацію у процесі засвоєння. На це є низка причин:

а) природна схильність людини до спрощення: люди прагнуть спростити складні концепції, щоб зробити їх більш зрозумілими;

б) недостатнє володіння понятійним апаратом: студенти, які не володіють необхідними термінами та поняттями, не можуть повноцінно засвоїти знання;

в) психологічна закономірність примітивізації: у процесі засвоєння знання неминує втрачати частину своєї складності та глибини.

Розуміння причин та факторів, що впливають на цей процес, дозволяє мінімізувати його негативні наслідки та покращити якість університетської освіти. Наприклад, використовуючи автентичні матеріали під час занять; розвиток критичного мислення студентів; заохочення активного спілкування іноземною мовою; використання інтерактивних методів навчання.

Університети традиційно акцентували увагу на наданні теоретичних знань, але у сучасному глобальному середовищі цього не достатньо. Вимоги до фахівців стають все більш складними, і важливо розвивати у студентів не лише теоретичні знання, але й практичні вміння, зокрема і у сфері іншомовної професійно орієнтованої комунікації.

Уміння ефективно спілкуватися іноземною мовою набуває все більшого значення в умовах зростаючої глобалізації, де міжнародне спілкування стає стандартом. Уміння – здатність людини як суб'єкта діяльності до успішного свідомого розв'язання практичної чи теоретичної задачі певного типу, тобто до досягнення певної мети за окреслених умов. Найчастіше вміння трактується як одна з основних форм володіння способом розв'язання задачі (системою операцій, реалізація якої суб'єктом із високою ймовірністю забезпечує досягнення

мети)⁴. У тлумачному словнику української мови знаходимо наступне визначення: уміння (вміння) – здобута на основі досвіду, знання здатність належно робити що-небудь⁵.

Уміння є складним психічним утворенням, яке виникає на основі знань та досвіду. Вміла дія завжди впливає із глибокого розуміння справи. Вона передбачає не лише здатність повторювати вже відомі дії, але й уміння адаптуватися до нових умов і використовувати творчий підхід.

Отже, уміння виступають як результат інтеграції знань і досвіду, спроможності до адаптації та креативного вирішення проблем. Вони є важливим елементом успішної діяльності у будь-якій сфері життя та відображають рівень компетентності та професійної майстерності.

1.2. Мовна комунікативна компетенція як складова комунікативної компетентності

У процесі еволюції вищої освіти відбувається перехід від традиційного знанневого підходу до компетентнісного. Цей перехід зумовлений змінами на ринку праці та потребою у фахівцях, які володіють не лише теоретичними знаннями, але й практичними навичками та вміннями їх застосовувати. Суть компетентнісного підходу полягає в тому, що навчання спрямоване на розвиток у студентів компетенцій, які дозволять їм бути успішними як у професійній, так і у соціальній сфері.

Під «компетентністю» розуміється здатність до виконання будь-якої діяльності, у тому числі мовної; «компетенція» – це змістовний компонент такої здатності у вигляді знань, навичок і умінь, придбаних в ході навчання⁶.

Метою усіх навчальних програм є розвиток компетентностей, які поділяються на дві групи: *спеціальні (фахові)*, які пов'язані зі спеціальними знаннями окремо взятої предметної області; та *загальні*,

---

⁴ Вміння / Г. О. Балл // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] . Том 4 / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-35180>

⁵ Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970–1980. Т. 10. С. 440.

⁶ Межуєва І. Комунікативна компетенція як основний критерій оцінки якості іноземної мовної освіти студентів-перекладачів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33(72), № 1(2). С. 93. DOI <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-2/15>

які є спільними, міждисциплінарними⁷. Опитування випускників навчальних закладів та роботодавців свідчить про значущість розвитку загальних компетентностей. Серед них особливо важливими виявились лінгвістичні навички (усне та письмове спілкування, а також знання іноземних мов) та навички спілкування (пов'язані з міжособистісною взаємодією, емпатією, етичними та соціальними нормами)⁸.

Мовна комунікативна компетенція – це сукупність знань, умінь і навичок у сфері вербальних і невербальних засобів, розуміння чужих і вироблення власних програм мовної поведінки, відповідно до цілей, сфер і ситуацій спілкування.

Класифікуючи уміння мовного спілкування, виділяємо: 1) контактні вміння – уміння вступати у процес мовного спілкування, вміння долати бар'єри, що виникають у мовному спілкуванні, вміння орієнтуватися в партнерстві; 2) ситуативні вміння – уміння співвідносити зміст із принципами мовного спілкування, вміння визначати цілі та завдання мовного спілкування, вміння ставити запитання та спонукати до мовної активності партнера, вміння слухати, вміння співвідносити засоби вербального та невербального спілкування; 3) емоційні вміння – уміння розуміти емоційний стан учасників спілкування, вміння довіряти, допомагати та підтримувати партнерів-комунікантів, вміння знайти відповідні до почуттів, емоцій та прийнятних у суспільстві етичних норм вербальні засоби вираження; 4) самоконтрольні вміння – уміння управляти своєю мовною поведінкою, адекватна самооцінка та корекція своєї поведінки у процесі мовного спілкування.

Серед комунікативних умінь можна виділити, наприклад, соціально-комунікативні вміння, як вміння знайти контакт з аудиторією, спланувати спілкування, вміння реалізувати цей план, вміння керувати своєю поведінкою та орієнтацією у ході мовного та немовного спілкування, подавати себе у спілкуванні, вміння забезпечувати зворотний зв'язок у спілкуванні.

У свою чергу невербальне поведінка інтегративна та дозволяє вирішувати такі завдання: 1) створювати образ співрозмовника; 2) виражати якість, зміну та формування відносин між співрозмовниками; 3) показувати життєві психічні стани особистості; 4) уточнювати повідомлення, посилювати емоційну насиченість сказаного; 5) підтримувати оптимальний рівень психологічної близькості між тими, хто спілкується; 6) регулювати статусно-рольові відносин.

---

⁷ Вступне слово до Проекту Тьюнінг – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес (2020) Tuning Project. European Commission. С. 17. URL: https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf

⁸ Там само. С. 18.

Основу професійної комунікативної компетенції становлять насамперед знання: з предмету комунікації (теоретичні та практичні знання у сфері професійної діяльності, володіння професійною термінологією), засобів та способів комунікації, психологічних основ спілкування (законів встановлення міжособистісних контактів, знання прийомів саморегуляції та контролю своєї поведінки).

1.3. Зміст іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетенції

У стандарті вищої освіти для спеціальності 201 «Агрономія» серед загальних компетентностей виділяються «Здатність спілкуватися іноземною мовою» (перший (бакалаврський) рівень)⁹ та «Здатність працювати в міжкультурному контексті» (другий (магістерський) рівень)¹⁰.

Ці компетентності свідчать про необхідність формування іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетенції, що включає в себе не лише вільне володіння іноземною мовою, але й розуміння принципів ведення бізнесу в міжнародному середовищі, знання міжнародних стандартів та норм у сфері агрономії, а також навички міжкультурної комунікації. Формування такої компетенції є необхідною умовою для успішної роботи майбутніх фахівців у сфері сільського господарства у сучасному глобалізованому світі.

Комунікативна компетентність – це здатність використовувати засоби мови, актуальні для особистості та соціуму задля спілкування в особистій сфері (сфері комунікації, пов'язаній з діяльністю особистого характеру: друзі, інтереси), публічній (сфері комунікації, в якій людина функціонує як член суспільства загалом або конкретна організація), професійній (сфері комунікацій, пов'язаній з роботою, спеціальністю), освітній (сфері комунікацій, пов'язаній з організованим навчанням як у навчальному закладі, так і поза ним)¹¹.

---

⁹ Наказ МОН України від 05.12.2018 № 1339 «Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти ступеня вищої освіти – бакалавр галузі знань – 20 Аграрні науки та продовольство спеціальності – 201 Агрономія». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/201-Agronomiya-bakalavr.21.10.2022.pdf>

¹⁰ Наказ МОН України від 17.11.2020 № 1420 «Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня освіти ступеня вищої освіти – магістр галузі знань – 20 Аграрні науки та продовольство спеціальності – 201 Агрономія». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/11/17/201-ahrohomiya-mahistr.pdf>

¹¹ Савченко О. В. Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови і склад професійнокомунікативної компетенції. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70). № 2 .Ч. 2. С. 220. URL:<https://ir.vtei.edu.ua/g.php?fname=26913.pdf>

Професійно орієнтована комунікація, що здійснюється іноземною мовою, передбачає сформованість цілого ряду мовних умінь, що забезпечують як правильне оформлення висловлювання, пов'язаного з професійною тематикою засобами іноземної мови, так і правильне розуміння мови партнера або партнерів із комунікації, точний аналіз отриманої інформації. Особливості мовного оформлення висловлювання під час іншомовної професійно орієнтованої комунікації детермінуються, з одного боку, змістом професійно орієнтованого спілкування, з іншого боку, комунікативними завданнями. Перші визначають лексичний склад висловлювання лише на рівні слів і словосполучень, а другі – його синтаксичні особливості.

Мовні вміння, необхідні для ведення іншомовної комунікації, є значимими для реалізації комунікативного акту та можуть бути класифіковані як: структурні – розмежовувати пропозиції на синтагми, структурувати пропозиції різних комунікативних типів і комбінувати всередині однієї репліки відповідно до ситуації спілкування та комунікативної задачі, сегментувати пропозиції (визначати на слух межі словосполучень у реченні) у репліці партнера-комуніканта; інтонаційні – формувати кожен синтагму інтонаційно, ставити логічні наголоси в реченні, ідентифікувати пропозиції, що входять у розгорнуту репліку партнера-комуніканта, згідно з інтонаційною моделлю обирати інтонаційну модель пропозиції відповідно до комунікативного завдання; смислові – виявляти та розуміти логічні, тимчасові, причинно-наслідкові зв'язки між елементами пропозиції та пропозиціями всередині реплік партнерів-комунікантів із опорою на сполучники, сполучникові слова та засоби міжфразового зв'язку, вживати відповідно до комунікативного завдання: сполучники та сполучникові слова у складнопідрядних реченнях умови, часу, причини, наслідки та цілі, перформативні дієслова в додаткових складнопідрядних реченнях, поєднувальні моделі зворотні та незворотні, прийменники у словосполученнях, мовні формули різних груп для вираження модальності, оцінки, заповнення пауз, розуміти значення багатозначних лексичних одиниць у різних контекстах, визначати смисловий центр фрази за допомогою інтонаційного наповнення. Для формування мовної компетенції значущими є всі три типи мовних умінь.

Змістом мовної компетенції є синтез лінгвістичної теорії та практичних мовних умінь та навичок. Професійно орієнтована іншомовна комунікація передбачає сформованість цілої низки комунікативних умінь. А. Шелтон та Г. Даннер класифікують уміння професійно орієнтованого спілкування так: 1) гностичні або пізнавальні, тобто уміння пізнавати людей та рівень інтерперсональної інтеграції, уміння об'єктивувати ситуацію та прогнозувати поведінку, а також

самопізнання; 2) гностико-експресивні вміння: уміння активно слухати, вибрати та актуалізувати роль, адекватно передавати чи сприймати почуття; 3) експресивні вміння: вміння користуватися вербальними та невербальними засобами комунікації, вміння переконувати, вміння видавати адекватні емоційні реакції; 4) інтеракційні вміння: володіння правилами етикету, вміння користуватися прийомами техніки спілкування, які не обмежені конкретною ситуацією; 5) екзегетичні вміння – це здатність «самостійно роз'яснювати», «тлумачити» та передавати певні інтерпретації партнерові через призму власної особистості¹².

Сформованість гностичних, гностико-експресивних, експресивних, інтеракційних умінь досить часто є предметом дослідження у процесі професійної іншомовної підготовки. Вважаємо, що сформованість екзегетичних (тлумачних, герменевтичних) умінь підвищить сформованість мовної комунікативної компетенції, як однієї зі складових змістового компонента готовності до іншомовної комунікації, що здійснюється з метою вирішення професійних завдань.

Герменевтичні вміння у процесі вивчення іноземних мов формуються шляхом тлумачень іншомовних текстів, інтерпретуванням смислової структури. Крім того, розуміння текстів досягається граматичним дослідженням мови. Ця група умінь необхідна для основних видів мовної діяльності, таких як говоріння, слухання і, звичайно, читання (у нашому випадку – це професійно орієнтоване іншомовне).

Сучасні студенти змушені обробляти великі обсяги інформації, що вимагає від них не лише сприйняття цієї інформації, а й її критичного аналізу, інтерпретації та використання для подальшого розвитку. Розуміння текстів стає ключовим компонентом у їхньому професійному зростанні. Така здатність розвивається завдяки систематичному тлумаченню текстового матеріалу різної специфіки, що включає в себе наукові публікації, підручники, настанови та інші джерела. Цей процес дозволяє студентам не лише ідентифікувати основні концепції та факти, що містяться в текстах, але й критично оцінювати їхню обґрунтованість та доцільність для подальшого використання у власній професійній діяльності.

Крім того, розвиток критичного мислення надзвичайно важливий для успішної адаптації до професійного середовища. Фахівці сьогодення повинні бути здатними аналізувати інформацію, ідентифікувати можливі упередження та логічні помилки, а також формувати обґрунтовані висновки на основі отриманих даних. Такий підхід дає можливість

---

¹² Danner, H. Methoden geisteswissenschaftlicher Paedagogik: Einfuehrung in Hermeneutic, Phaenomenologie. erg. 2 Aufl.; Muenchen: E. Reinhardt. B.: Uni-Taschenbuecher, 1989. 947 p.

студентам відшукати інноваційні рішення у своїй професійній сфері, адже вони навчаються аналізувати тексти з різних перспектив та визначати їхню наукову або практичну цінність.

Розвиток навичок комунікації є невід'ємною частиною професійного розвитку студентів. Чітке висловлювання своїх думок усно та письмово є ключовим для ефективної співпраці з колегами та представлення результатів власної діяльності. Тлумачення текстів допомагає студентам не лише розвивати навички аргументації та логічного викладу думок, але й вчитися використовувати наукові докази та приклади для підтвердження своїх позицій у дискусіях або академічних дебатах.

Навички розуміння та тлумачення текстів також необхідні для освоєння професійної термінології, що є характерною для кожної галузі знань. Без розуміння та вміння використовувати фахову лексику студенти можуть зазнати труднощів у спілкуванні з колегами та розумінні спеціалізованих матеріалів. Тлумачення професійних текстів дозволяє студентам освоювати нову термінологію та використовувати її правильно у своїй діяльності.

Тлумачення текстів також надає студентам інструменти для самостійного вивчення нової інформації, а також для постійного підвищення своєї кваліфікації та адаптації до змін у своїй професійній сфері.

2. Аналіз компонентів готовності майбутніх фахівців аграрного профілю до іншомовної професійно орієнтованої комунікації

2.1. Виділення компонентів готовності майбутніх фахівців аграрного профілю до іншомовної професійно орієнтованої комунікації

Розуміння сутності професійної іншомовної комунікації є ключовим для визначення компонентів готовності до неї. Ми погоджуємося із думкою М. В. Подоляка¹³, що доцільно виокремлювати комунікативну або іншомовну комунікативну компетентність (залежно від мови спілкування) від професійної комунікативної компетентності та іншомовної професійної комунікативної компетентності. Адже ефективна комунікація у професійному середовищі – це не лише володіння мовою, але й знання специфічних термінів, професійної лексики та розуміння нюансів робочого процесу. Отже, професійно-комунікативна компетентність – це складне інтегральне утворення, що є сукупністю

---

¹³ Подоляк В.М. Аналіз поняття іншомовна професійна комунікативна компетентність у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. № 4. С. 39.

професійно-комунікативних знань, умінь, навичок та професійних якостей, що забезпечує успішне спілкування у професійній сфері¹⁴.

Ділова комунікація – це широкий термін, який охоплює всі види спілкування, що відбуваються в рамках ділового середовища. Це взаємозумовлений процес обміну інформацією з того чи іншого виду діяльності (наукової, виробничої тощо), під час якої реалізується прагнення до співпраці і поліпшення ділових відносин між суб'єктами комунікативної діяльності¹⁵. Терміни «ділова комунікація» та «професійно орієнтоване спілкування» часто вживаються паралельно.

Ділову комунікацію умовно можна поділити на пряму, коли відбувається безпосередній контакт, і непряму, коли між комунікантами існує просторово-тимчасова дистанція. Слід зазначити, що пряме ділове спілкування результативніше, має сильніші емоційний вплив та навіювання, ніж непряме.

Особливість професійно орієнтованої комунікації полягає у тому, що передавач інформації в одержувачі бачить суб'єкт, який повинен переробляти отриману інформацію і на її основі генерувати нову, тому професійно орієнтована комунікація є інформаційним контактом, що призводить до самоорганізаційного результату – вироблення конструктивного рішення рівноправними партнерами-співрозмовниками, суб'єктами цієї взаємодії, на основі конкурентної співпраці.

Специфіка професійно орієнтованої комунікації обумовлює не лише особливості взаємодії між її учасниками, а й потребує розвитку певних комунікативних вмінь і навичок. В. В. Каплінський виділяє наступні комунікативні вміння¹⁶: виражати власне емоційне ставлення до повідомлюваного; виявляти щирий інтерес і увагу до слухачів, з повагою ставитися до чужої думки; ділитися власними думками й почуттями тощо. Розглянуті вище комунікативні вміння є лише частиною комплексу готовності студента до професійного іншомовного спілкування.

---

¹⁴ Ковальчук І. С. (2018) Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих військових навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Житомир. С.72.

¹⁵ Максимець О.М., Адамович А.Є. Переговори як складова частина ділової комунікації. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. Вип. 36, т. 2 С.126

¹⁶ Каплінський В. В. Теоретичні засади класифікації комунікативних умінь педагога. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія, 2014, 42 (1): 28–33. С.32.

Структура іншомовної професійно орієнтованої комунікації, особливості професійно орієнтованої мовної підготовки, що формує професійно значущі уміння, та види готовності як результат професійної діяльності дозволяють виокремити у структурі готовності майбутніх фахівців аграрного профілю до іншомовної професійно орієнтованої комунікації такі компоненти:

Таблиця 1

Компоненти готовності майбутніх фахівців аграрного профілю до іншомовної професійно орієнтованої комунікації

Компоненти		
Мотиваційний	Змістовий	Оцінний
<ul style="list-style-type: none"> – зацікавленість навчальним процесом; – відчуття необхідності іншомовної комунікації для успішнішої реалізації професійної діяльності; – впевненість в успіхові та результативності комунікації 	<ul style="list-style-type: none"> – комунікативна компетентність; – мовна комунікативна компетенція; – професійно значущі мовні компетенції; – професійна комунікативна компетенція 	<ul style="list-style-type: none"> – самооцінка особистої підготовки згідно з результатами навчання; – спроможність аналізувати професійні ситуації; – здатність до прогнозування власних професійних дій

2.2. Теоретичне обґрунтування мотиваційного та змістового компонентів готовності майбутніх фахівців аграрного профілю до іншомовної професійно орієнтованої комунікації

Мотиваційний компонент заснований на можливості особистості проявлятися у діяльності: психічні властивості особистості у її поведінці, діях і вчинках одночасно і виявляються, і формуються. Особистість свідомо змінює світ. Свідомість проявляється та формується у діяльності.

Рушійною силою людської діяльності є мотив. Це психологічне явище стає спонуканням до певних дій. Мотив завжди виступає як суб'єктивне ставлення до тієї діяльності, яку людина має намір здійснити. Він демонструє, чим спричинена певна діяльність та з якою метою вона здійснюється.

Таким чином, мотив характеризує ставлення людини до запланованої діяльності та те, який суб'єктивний сенс має вона для людини.

Оскільки мотив є системоутворюючим чинником діяльності, то кожному мотиву має відповідати певна діяльність. Людина, зазвичай, спонукається до діяльності одним, або кількома одночасно діючими

мотивами. Один із цих мотивів завжди буває основним, провідним, що відображає основні потреби людини.

Психологи зазначають, що без позитивних мотивацій неможливо досягти відчутних результатів у розвитку особистості, а в їх основі міститься стимул. Стимул стає мотивом за певних умов, він породжує складне реактивне утворення, впроваджуючись у систему оцінки, установки, навичок, що склалися. Мотив – це реакція на стимул.

Сформованість мотиваційної сфери є необхідною передумовою успішності будь-якої діяльності, зокрема і навчальної. Сутність мотивації полягає у тому, що підбирається і знаходиться така дія, яка відповідає основній сталій установці особистості.

Змістовні аспекти мотивів визначаються як такі, що впливають на особистісний зміст навчальної діяльності, дієвість, на місце мотиву у загальній мотиваційній структурі (основний чи другорядний), самостійність виникнення та прояви мотиву, ступінь його усвідомленості та широти впливу. Динамічні аспекти вказують на стійкість, модальність, силу мотиву, швидкість виникнення.

Пізнавальний мотив сприймається як найяскравіший мотив навчальної діяльності. Так, пізнавальний інтерес як мотив навчання та інших видів діяльності є особистісним. У цьому значенні пізнавальний мотив більше, ніж інші мотиви, є сенсоутворюючим і спонукає до реальних дій. Він частіше за інших поєднує елемент загальної мотивації діяльності та мотив безпосередньої дії.

Позитивними мотивами пізнавальної діяльності є відчуття обов'язку, розуміння значущості оволодіння професією, інтерес до навчання та окремих наук, почуття задоволеності від засвоєння нового матеріалу, вирішення складних завдань. На мотивацію пізнавальної діяльності впливають також зміст занять, методика викладання, особистість викладача, взаємини у колективі, результати.

Виділяють дві групи мотивів: пізнавальні та цільові. У першій групі навчально-пізнавальна та науково-дослідна діяльність, як репродуктивного, так і творчого характеру, є мотивом – це внутрішні мотиви; у другій групі навчально-пізнавальна діяльність майбутніх фахівців є лише засобом досягнення цілей, які знаходяться поза самою пізнавальною діяльністю (широкі соціальні, зовнішні, мотиви досягнення). У першому випадку майбутнього фахівця аграрного профілю цікавить сам навчально-пізнавальний процес, а в другому – той результат, який можна отримати, а саме здатність вести комунікацію зі спеціальності іноземною мовою. Прагнення успіху та уникнення невдачі – основа цільової мотивації. Цільову мотивацію у процесі використання активних методів навчання бажано використовувати для формування або підвищення пізнавальної мотивації.

Опитування студентів показують, що для більшості студентів отримання диплома, тобто формальна зовнішня ознака навчальної діяльності, сьогодні є основним мотивом¹⁷. Важливо зазначити, що, на нашу думку, даний мотив не є вичерпним для успішного навчання, однак мотиваційний компонент виступає як основоположний у запропонованій нами класифікації готовності до професійної діяльності.

Справжня мотивація, що ґрунтується на глибинному розумінні цілей та перспектив професійного розвитку, відіграє ключову роль у формуванні готовності до майбутньої трудової діяльності. Мотиваційно-ціннісне ставлення до професійно орієнтованої іншомовної комунікації детерміновано не лише переживанням його результативності, воно спирається і на процесуальну мотивацію, задоволеність самим процесом спілкування. Ціннісне ставлення до партнера-комуніканта та професійно орієнтованого іншомовного спілкування включено в загальну структуру соціальних установок, потреб і мотивів сучасного фахівця. У повсякденному житті воно проявляється не ізольовано, а в єдності з мотиваційно-ціннісним відношенням до іншомовної культури, до вивчення іноземних мов, до змісту соціально-психологічних та спеціальних дисциплін.

Змістовий компонент передбачає оволодіння майбутнім фахівцем аграрного профілю комунікативною компетентністю, яка в загальному вигляді є здатністю до ефективної комунікації і включає мовну комунікативну компетенцію і професійну комунікативну компетенцію.

Мовна комунікативна компетенція охоплює розуміння мовних структур, правильне вживання мови в усній і писемній формі, а також здатність до виявлення та розуміння невербальних сигналів у комунікації. Це важливо для того, щоб ефективно виражати свої думки, ідеї та інформацію.

Професійна комунікативна компетенція, з іншого боку, охоплює здатність використовувати специфічну термінологію та засоби комунікації, які характерні для конкретної галузі чи професії. В аграрному секторі це може включати уміння вести переговори з фермерами, розуміння агротехнічних процесів, а також вміння ефективно спілкуватися з іншими фахівцями галузі.

Таким чином, розвиток обох аспектів комунікативної компетентності є важливим для успішної кар'єри у сфері сільського господарства, оскільки вони сприяють якісній комунікації з різними зацікавленими сторонами та досягненню більш ефективних результатів у роботі.

---

¹⁷ Бондар Л. В., Литвинчук Н. Б. Мотивація навчальної діяльності студентів як провідний чинник підготовки майбутніх фахівців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : науковий журнал*. Острог : Вид-во -НаУОА, червень 2020. № 11. С. 69.

2.3. Теоретичне обґрунтування оцінного компонента готовності майбутніх фахівців аграрного профілю до іншомовної професійно орієнтованої комунікації

Оцінний компонент готовності до іншомовної професійно орієнтованої комунікації передбачає формування у майбутніх фахівців аграрного профілю адекватної самооцінки своєї підготовленості до професійно орієнтованої комунікації та відповідності її до оптимальних зразків. У дослідженнях доведено, що самооцінка бере безпосередню участь у регуляції поведінки та діяльності людини. Визначаючи особливості функціонування механізму саморегуляції та формуючись, вона відображає якісну своєрідність особистості та характер її взаємодії з навколишнім світом¹⁸.

Самооцінка відіграє ключову роль у формуванні таких продуктів самосвідомості, як Я-образ та Я-концепція особистості. Ці утворення, у свою чергу, регулюють особистість, виступаючи характеристикою її роботи над пізнанням та сприйняттям себе й навколишнього світу. Студенти, як майбутні учасники професійно орієнтованого іншомовного спілкування, повинні мати позитивну Я-концепцію. За її відсутності вони стикаються з труднощами соціального та емоційного плану. Невпевненість у собі, у своїй мовній та міжособистісній компетентності, неадекватна самооцінка та почуття дискомфорту – це лише деякі риси людини з негативною Я-концепцією.

У той же час розвинена професійна самосвідомість, що свідчить про досягнення фахівцем стану готовності до здійснення іншомовної професійно орієнтованої комунікації, розгортається завдяки наявності такого важливого феномена особистісного розвитку, як рефлексія. Рефлексія (від лат. reflexio – обернення назад) – самосвідомість і самопізнання, співвідносність елементів мислення і дійсності¹⁹. Професійна рефлексія – осмислення та переосмислення різних аспектів, пов'язаних із професійною діяльністю: власних дій, потреб, мотивів, поведінки, комунікування, мислення, способів і засобів діяльності, тощо, і є, з одного боку, – необхідною умовою самоконтролю власного професійного розвитку, з іншого – механізмом професійного зростання²⁰.

---

¹⁸ Maria, A. Jackson. *Macmillian Career English. Agriculture. Practical Medicine*. Ph. D. Rutgers. New Jersey: State University of New Jersey, 2001. 139 p.

¹⁹ Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. VI, С. 547.

²⁰ Матохнюк Л.О., Гальчевська Н.А. Рефлексія як системоутворювальний механізм безперервного професійного розвитку педагога. *Габітус*. 2022. Вип. 38. С.21.

У соціальній психології рефлексія існує у формі усвідомлення суб'єктом того, як інші розуміють рефлексуючого, його особистісні властивості, емоційні реакції та когнітивні уявлення²¹. Вивчення рефлексії у такому її значенні здійснюється при комунікаціях та у спільній діяльності: в імітаційно-інтерпретаційних та організаційно-діяльнісних іграх, у колективному вирішенні завдань, у взаєминах в організаційних системах.

Особливу роль рефлексивні дії відіграють у розвитку самосвідомості при комунікації та взаємодії з іншими людьми, що є невід'ємним компонентом майбутньої професійної діяльності. Рефлексію можна розглядати як механізм самосвідомості. Рефлексія доповнюється та збагачується у процесі зворотного зв'язку, що дозволяє індивіду коригувати свою діяльність та спілкування, довільно керувати своєю поведінкою. У професійному самосвідомості студента специфіка рефлексивних процесів зумовлена різноманітними реально-практичними ситуаціями професійно комунікативної діяльності, що вимагають від майбутнього фахівця розвиненого вміння чітко оцінити себе, своє місце, можливості та варіанти дій.

Оскільки основними джерелами розвитку самосвідомості особистості є власна практична діяльність людини та комунікація, то і на процес розвитку професійної самосвідомості майбутнього фахівця та формування переконаності в особистісній та професійній компетентності відповідно до цього впливають дві найбільш значущі групи факторів. До однієї групи відносяться очікування та оцінні судження представників безпосереднього соціального оточення фахівця – його колег, адміністрації. У другу групу факторів виділяються його власні мотиваційно-ціннісні орієнтації та очікування від самого себе як професіонала, які впливають із змісту його професійної діяльності, що актуалізує здійснення іншомовної комунікації.

У ситуативній комунікації, зокрема іншомовної професійно орієнтованої, звичні способи дій часом не приносять успіху, що викликає актуалізацію рефлексії, осмислення власного досвіду, зокрема професійних невдач. Рефлексія спрямована на пошук причини невдач і труднощів, під час чого оцінюється доцільність використовуваних коштів, формується критичне ставлення до ефективності комунікації, потім до умов ситуації застосовується ширше коло коштів, висуваються здогади, гіпотези, підвищується професійна інтуїція, і в результаті приймається правильне, логічне обґрунтоване рішення. Усвідомлення, аналіз, рефлексія необхідні ситуації пошуку досягнення

---

²¹ Ковальчук З.Я. Особистісна рефлексія в умовах постійних соціальних змін. *Соціально-правові студії*. 2021. Випуск 4 (14). С. 178.

ефективності комунікації, що забезпечує глибоке осмислення проблеми. Якщо усвідомлення є розуміння цілісності ситуації, то рефлексія, навпаки, членує це ціле, наприклад, шукає причину труднощів, здійснює аналіз ситуації щодо мети діяльності. Таким чином, усвідомлення є умовою рефлексії та мислення, оскільки воно дає загальне розуміння ситуації. Крім того, розвиток рефлексивних навичок значно підвищує загальний інтелектуальний та особистісний рівень фахівця. Навчання та розвитку особистості здійснюється шляхом аналізу своєї діяльності, зокрема труднощів, що виникають у навчально-виховній діяльності. У процесі формування готовності до професійно орієнтованої іншомовної комунікації рефлексія виступає з одного боку, як джерело інформації про готовність, що досліджується, а з іншого, як спонукання до її вдосконалення. Готовність до професійно орієнтованої іншомовної комунікації як інтегративна властивість особистості має складну структуру і є єдністю трьох взаємопов'язаних компонентів: мотиваційного, змістового та оцінного. При розробці цієї проблеми важливе значення має з'ясування реального стану рівня готовності до іншомовної професійно орієнтованої комунікації у майбутніх фахівців аграрного профілю.

ВИСНОВКИ

Теоретичний аналіз компонентів готовності майбутніх фахівців аграрного профілю до іншомовної професійно орієнтованої комунікації дозволив зробити такі висновки:

- 1) незважаючи на відмінності у формулюванні визначень, вважаємо іншомовну комунікацію професійно орієнтованою у тому випадку, якщо її визначальним змістом є професійно значуща спільна діяльність;
- 2) головне для іншомовної професійно орієнтованої комунікації майбутніх фахівців аграрного профілю – зрозуміти партнера-комуніканта та вибудувати з ним паритетні відносини з метою успішнішого вирішення професійних завдань;
- 3) справді професійно орієнтованою іншомовна комунікація є лише тоді, коли вона ґрунтується на принципі продуктивності.

Отже, у нашому дослідженні іншомовна професійно орієнтована комунікація майбутніх фахівців аграрного профілю сприймається як складний діалектичний процес щодо встановлення, розвитку контактів між партнерами-комунікантами, що стимулює аналіз та інтерпретацію професійно значущої інформації, зумовлений потребами спільної роботи та призводить до вироблення конструктивного рішення у сфері майбутньої професійної діяльності. Оскільки іншомовна професійно орієнтована комунікація як будь-який інший вид діяльності починається мотивом та планом і завершується результатом,

досягненням наміченої на початку мети, у середині ж знаходиться динамічна система конкретних дій та операцій, спрямованих на це досягнення, а готовність є інтегративною властивістю особистості, то готовність до іншомовної професійно орієнтованої комунікації ми визначаємо шляхом інтеграції поняття готовність та поняття іншомовна професійно орієнтована комунікація, як інтегративна властивість особистості майбутнього фахівця аграрного профілю, що є синтезом мотиваційних установок, теоретичних знань, практичних професійно значущих умінь, що сприяє встановленню плідного співробітництва у сфері майбутньої професійної діяльності.

Таким чином, у перспективі стан рівня готовності до іншомовної професійно орієнтованої комунікації необхідно розглядати у комплексі критеріїв, оскільки це складна якість майбутнього фахівця аграрного профілю, що безперервно розвивається.

АНОТАЦІЯ

У дослідженні розкрито сутнісні характеристики іншомовної професійно орієнтованої комунікації майбутніх фахівців аграрного профілю. Її визначено як систему знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування в аграрній сфері з використанням іноземної мови.

Актуальність дослідження зумовлена потребою сучасного аграрного сектору у фахівцях, які володіють не лише ґрунтовними знаннями з агрономії, тваринництва, рослинництва та інших галузей, але й здатні: встановлювати та підтримувати ділові контакти з іноземними партнерами, колегами та клієнтами; проводити переговори; презентувати проекти; вести ділову переписку; брати участь у міжнародних конференціях та виставках.

У результаті дослідження було встановлено, що готовність до іншомовної професійно орієнтованої комунікації має три компоненти: мотиваційний, змістовий та оцінний. Мотиваційний аспект передбачає зацікавленість у навчанні, усвідомлення необхідності іншомовної комунікації для успішної професійної діяльності та впевненість у результативності цього навчання. Оцінний компонент включає в себе самооцінку особистої підготовки на основі навчальних результатів, здатність аналізувати професійні ситуації та прогнозувати власні професійні дії. Змістовий аспект передбачає розвиток комунікативної компетентності, мовної комунікативної компетенції, професійно значущих мовних навичок та професійної комунікативної компетенції.

Підкреслено, що мовна комунікативна компетентність є необхідною, але недостатньою передумовою ефективної іншомовної професійно орієнтованої комунікації. Для успішного спілкування в аграрній сфері

майбутні фахівці також повинні володіти: термінологією галузі; умінням виокремлювати етапи спілкування; здійснювати логічний зв'язок між ними; регулювати їх.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар Л. В., Литвинчук Н. Б. Мотивація навчальної діяльності студентів як провідний чинник підготовки майбутніх фахівців. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, червень 2020. № 11. С. 67–71. DOI: 10.25264/2415-7384-2020-11-67-71

2. Вступне слово до Проекту Тьюнінг – гармонізація освітніх структур у Європі. Внесок університетів у Болонський процес (2020) Tuning Project. *European Commission*. 108 с. URL: https://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/documents/General_Brochure_Ukrainian_version.pdf

3. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

4. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. Т. 4: «В» – «Вог» / Гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Желязняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005 (3015 гасел, 2186 чорно-білих та 300 кольорових ілюстрацій, 29 карт, 11 таблиць і схем). URL: <https://esu.com.ua/article-35180>

5. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. Т. 10: «З» – «Зор» / Гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Желязняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010 (2759 гасел, 2269 чорно-білих та 353 кольорових ілюстрацій, 18 карт, 16 таблиць і 7 схем). URL: <https://esu.com.ua/article-16856>

6. Каплінський В. В. Теоретичні засади класифікації комунікативних умінь педагога. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*, 2014, 42 (1). С. 28–33.

7. Ковальчук І. С. (2018) Формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих військових навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Житомир. 142 с.

8. Ковальчук З.Я. Особистісна рефлексія в умовах постійних соціальних змін. *Соціально-правові студії*. 2021. Випуск 4 (14). С. 177–183. DOI: 10.32518/2617-4162-2021-4-177-183

9. Максимець О.М., Адамович А.Є. Переговори як складова частина ділової комунікації. *Актуальні питання гуманітарних наук*:

міжсузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2021. Вип. 36, т. 2. С. 124–128.

10. Матохнюк Л.О., Гальчевська Н.А. Рефлексія як системоутворювальний механізм безперервного професійного розвитку педагога. *Габітус*. 2022. Вип. 38. С. 20–24. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-5208>

11. Межуєва І. Комунікативна компетенція як основний критерій оцінки якості іноземної мовної освіти студентів-перекладачів. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2022. Т. 33(72), № 1(2). С. 92–96. DOI: <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2022.1-2/15>

12. Наказ МОН України від 05.12.2018 №1339 «Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня освіти ступеня вищої освіти – бакалавр галузі знань – 20 Аграрні науки та продовольство спеціальності – 201 Агрономія». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/201-Agronomiya-bakalavr.21.10.2022.pdf>

13. Наказ МОН України від 17.11.2020 №1420 «Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня освіти ступеня вищої освіти – магістр галузі знань – 20 Аграрні науки та продовольство спеціальності – 201 Агрономія». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/11/17/201-ahrohomiya-mahistr.pdf>

14. Подоляк В. М. Аналіз поняття іншомовна професійна комунікативна компетентність у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. № 4. С. 36–44. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2022.4.6>

15. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970–1980. Т. 10. С. 440

16. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; [редкол.: В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ: Абрис, 2002. VI, 742 с.

17. Савченко О. В. Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови і склад професійнокомунікативної компетенції. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70). № 2 Ч. 2. С. 218–225. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-2/38>

18. Danner, H. Methoden geisteswissenschaftlicher Paedagogik: Einfuehrung in Hermeneutic, Phaenomenologie. erg. 2 Aufl.; Muenchen: E. Reinhardt. B.: Uni-Taschenbuecher, 1989. 947 p.

19. Maria, A. Jackson. Macmillian Career English. Agriculture. Practical Medicine. Ph. D. Rutgers. New Jersey: State University of New Jersey, 2001. 139 p.

Information about the authors:

Lazariev Oleh Viacheslavovych,

Ph.D., Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Ukrainian
and Foreign Languages
Uman National University of Horticulture
1 Instytutska str., Uman, 20300, Ukraine

Fernos Yuliia Ivanivna,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Ukrainian
and Foreign Languages
Uman National University of Horticulture
1 Instytutska str., Uman, 20300, Ukraine

Komisarenko Nataliia Oleksandrivna,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Ukrainian and Foreign Languages
Uman National University of Horticulture
1 Instytutska str., Uman, 20300, Ukraine